

Ko paredz ieguldījumu konta režīms?

Aija Lasmane, ZAB "SORAINEN", vecākā nodokļu menedžere, Aina Okseņuka, ZAB "SORAINEN", nodokļu menedžere

<http://ifinances.lv/raksti/nodokli/iedzivotaju-ienakuma-nodoklis/ko-paredz-ieguldijumu-konta-rezims/13351>

No 2018.gada Latvijā ieviests ieguldījumu konta režīms, kas būtiski atvieglos nodokļa aprēķinu un deklarēšanu fiziskajām personām, kuras veic darījumus ar finanšu instrumentiem. Ko paredz šis jaunievedums?

Jaunajā ieguldījumu konta režīmā iedzīvotāju ienākuma nodoklis (IIN) nav jāmaksā, kamēr no konta izmaksāto līdzekļu apmērs nepārsniedz iemaksāto līdzekļu summu. Tāpat nodokļu maksātājiem samazināts administratīvais slogs darījumu uzskaitē un nodokļu deklarāciju iesniegšanā.

Ja persona veic darījumus ar finanšu instrumentiem, bet tai nav deklarēts ieguldījumu konts, uz šo personu joprojām attiecināma parastā IIN piemērošanas kārtība kapitāla pieaugumam, kas paredz reizi ceturksnī vai gadā deklarēt ienākumu no kapitāla pieauguma un maksāt nodokli.

Ieguldījumu konta nodokļu režīms

Nodokļu piemērošanas kārtība ienākumam no ieguldījumu kontiem regulēta likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" (likums par IIN) [11.9](#) un [11.13 pantā](#), kā arī [Ministru kabineta \(MK\) noteikumos Nr.899](#) "Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" normu piemērošanas kārtība" (MK noteikumi Nr.899).

Personas no ieguldījumu konta gūtais ienākums kvalificējams kā ienākums no kapitāla un apliekams ar IIN 20% likmi. Par ienākumu no ieguldījumu konta uzskatāms no tā

izmaksātās naudas summas pārsniegums pār ieguldījumu kontā iemaksāto summu, ko samazina par:

- dividendēm un procentu ienākumu, ja no tā jau ieturēts IIN, un dividendēm, kas nav apliekamas ar IIN saskaņā ar likuma par IIN [9.pantu](#). Ja IIN nav ieturēts pilnā apmērā, dividendes un procentus var atskaitīt proporcionāli attiecībai starp piemēroto likmi un 20% IIN likmi;
- ienākumiem no Latvijas vai citas Eiropas Savienības (ES) vai Eiropas Ekonomiskās zonas (EEZ) valsts un pašvaldību vērtspapīriem (ir atbrīvoti no IIN).

Tādējādi ieguldījumu konta režīmā iespējams veikt noteiktus darījumus ar finanšu instrumentiem – gan ar peļņu, gan zaudējumiem – un nemaksāt kapitāla pieauguma nodokli līdz brīdim, kad no konta izmaksātā naudas summa pārsniedz ieguldījumu kontā iemaksāto summu. Bez papildu nodokļu sekām no konta var izmaksāt arī dividenžu un procentu ienākumu, no kura nodoklis 20% apmērā jau ieturēts izmaksas vietā, kā arī ienākumu no ES vai EEZ vērtspapīriem.

Kontā veikto iemaksu un izmaksu apmēru nosaka taksācijas gada ietvaros, tomēr, lai aprēķinātu nodokli, par ienākuma gūšanas dienu uzskata dienu, kad no ieguldījumu konta izmaksātā naudas summa pārsniedz ieguldījumu kontā iemaksāto naudas summu.

Ienākumu no ieguldījumu konta (izmaksu pārsniegums pār ieguldījumu kontā iemaksāto naudas summu), ja tāds izveidojies, un aprēķināto IIN nodokļu maksātājs norāda gada ienākumu deklarācijā. Jāņem vērā, ka kredītiestādei, izmaksājot ienākumu no ieguldījumu konta, nav pienākuma ieturēt nodokli, tādēļ IIN pēc gada ienākumu deklarācijas iesniegšanas jāsamaksā pašam nodokļu maksātājam.

Tāpat kredītiestādei kā ieguldījumu pakalpojumu sniedzējai nav pienākuma iesniegt Valsts ieņēmumu dienestam (VID) paziņojumu par fiziskajām personām izmaksātajām summām, ja kredītiestāde nodrošina konta īpašniekam iespēju saņemt ieguldījumu konta izrakstu, kurā apkopota informācija par taksācijas gada laikā ieguldījumu kontā veiktajām iemaksām, izmaksām no tā, naudas līdzekļiem, kas iegūti ieguldījumu konta darījumos, un no šiem naudas līdzekļiem ieturētajiem nodokļiem. Informācijas sniegšanas kārtība un konta izraksta saturs regulēts MK noteikumu Nr.899 [110.1punktā](#).

Kas ir ieguldījumu konts?

Lai ienākumu kvalificētu kā ienākumu no ieguldījumu konta, šim kontam, kā arī ieguldījumu pakalpojumu sniedzējam jāatbilst [likumā par IIN](#) noteiktajām prasībām.

Ieguldījumu kontu var izveidot kredītiestāde, tās filiāle vai ārvalsts kredītiestādes filiāle, komersants vai tam pielīdzināms pakalpojumu sniedzējs, kas saņēmis licenci ieguldījumu pakalpojumu sniegšanai, ja šī kredītiestāde vai pakalpojumu sniedzējs ir Latvijas vai citas ES dalībvalsts, EEZ valsts vai Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas dalībvalsts rezidents vai valsts, ar kuru Latvija noslēgusi konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu, rezidents.

Ieguldījumu kontam var piesaistīt 1 vai vairākus konta īpašnieka finanšu instrumentu un naudas līdzekļu uzskaites kontus vai kontus termiņnoguldījumu darījumiem. Tāpat personai var būt vairāki konti darījumiem dažādās valūtās.

Ieguldījumu kontā un tam piesaistītajos kontos var ieskaitīt tikai naudas līdzekļus, finanšu instrumentus (kas pārskaitīti no cita ieguldījumu konta) vai ieguldījumu konta ietvaros veiktajos darījumos iegūtus finanšu instrumentus. Ieguldījumu konta ietvaros iespējams veikt šādus darījumus:

- darījumus ar finanšu instrumentiem;
- termiņnoguldījumu darījumus;
- naudas līdzekļu vai finanšu instrumentu pārvedumus finanšu nodrošinājuma sniegšanai saistībām, kas izriet no ieguldījumu konta un tam piesaistīto kontu ietvaros noslēgtajiem darījumiem un saņemtajiem pakalpojumiem (nodrošinājuma ņēmējs – ieguldījumu pakalpojumu sniedzējs);
- valūtas maiņas darījumus;
- naudas līdzekļu pārskaitījumus starp ieguldījumu kontu un tam piesaistītajiem kontiem.

Ieguldījumu konta un tam piesaistīto kontu ietvaros konta īpašniekam drīkst piešķirt finansējumu darījumiem ar finanšu instrumentiem, ja ieguldījumu konta ietvaros turētos finanšu instrumentus izmanto kā izsniegtā kredīta vai aizdevuma nodrošinājumu un ieguldījumu pakalpojumu sniedzējs, kas izsniedz kredītu vai aizdevumu, ir iesaistīts darījumā ar finanšu instrumentiem.

Konta īpašniekam jāinformē ieguldījumu pakalpojumu sniedzējs, ka viņš vēlas piešķirt kontam ieguldījumu konta statusu. Šādā gadījumā ieguldījumu pakalpojumu sniedzējs (ja sniedz informāciju saskaņā ar [Kontu reģistra likumu](#)) vai konta īpašnieks pats (piemēram, ja konts izveidots ārvalsts kredītiestādē) līdz taksācijas gada beigām informē VID par ieguldījumu konta statusa piešķiršanu konkrētajam kontam. Par kontiem darījumiem ar finanšu instrumentiem, kas izveidoti līdz 01.01.2018., jāpaziņo līdz 31.12.2018.

Līdzekļu izmaksa no ieguldījumu konta

Par naudas līdzekļu izmaksu no ieguldījumu konta uzskatāma:

- jebkura izmaksa no ieguldījumu konta vai tam piesaistītajiem kontiem (arī trešo pušu prasījumu piedziņa pret konta īpašnieku);
- šī ieguldījumu konta atsavināšana;
- finanšu instrumentu pārskaitījumi;
- līdzekļu izlietojums darījumiem, kas ieguldījumu kontā nav atļauti (aplūkoti raksta turpinājumā).

Noteiktas operācijas, kas saistītas ar ieguldījumu konta darbību, un, piemēram, bankas komisijas nav uzskatāmas par naudas izmaksu no konta.

Pārskaitot finanšu instrumentus no viena ieguldījumu konta uz citu, ja šo finanšu instrumentu kopējā iegādes vērtība ir lielāka par ieguldījumu kontā iemaksāto naudas summu, pārsnieguma daļa uzskatāma par līdzekļu izmaksu no ieguldījumu konta un aplikama ar IIN. Ar šādu kārtību novērsta iespēja mākslīgi palielināt ieguldījumu kontā veikto iemaksu vērtību. Tāpat šis regulējums nemotivē veikt ieguldījumu konta pakalpojumu sniedzēja maiņu.

Parastais režīms vai ieguldījumu konts

Dividenžu un procentu ienākums

Parastajā režīmā, ja persona gūst procentu un / vai dividenžu ienākumu un nodoklis nav pilnībā ieturēts šī ienākuma aprēķina brīdī (ārvalstīs gūtās dividendes un procenti), ienākums jādeklarē un IIN jāpiemaksā konkrētā gada ienākumu deklarācijā. Savukārt, izmantojot ieguldījumu kontu, ienākums no šī konta jādeklarē tā gada deklarācijā un nodoklis jāmaksā, kad no ieguldījumu konta izņemta nauda, turklāt tikai tad, kad no konta izmaksāto līdzekļu apmērs pārsniedz iemaksāto līdzekļu summu.

Šāda prasība varētu motivēt personu nevis izņemt naudu no ieguldījumu konta un atbilstoši maksāt nodokli, bet gan ieguldīt nopelnīto citos finanšu instrumentos un tādējādi palielināt peļņu. Līdz ar to, ilgtermiņā izmantojot ieguldījumu kontu, persona varēs nopelnīt vairāk, nekā piemērojot IIN parastā kārtībā.

Kapitāla pieaugums

Ja persona pērk un pārdod finanšu instrumentus, izmantojot ieguldījumu kontu, samazinās arī administratīvais slogs. Proti, parastajā režīmā katru ceturksni jāuzskaita aktīvu pārdošanas darījumi un no tiem gūtā peļņa vai zaudējumi. Ja ceturksnī ienākums no kapitāla pieauguma (kopējie ienākumi no darījumiem ar jebkuriem kapitāla aktīviem) pārsniedz 1000 EUR, ir jāiesniedz ceturkšņa deklarācija. Ja rodas zaudējumi no kapitāla aktīvu pārdošanas, šos zaudējumus var izmantot pašreizējā gadā (tos piemēro pārskata perioda deklarācijā par ienākumu no kapitāla pieauguma (deklarācija DK)), lai segtu pozitīvo kapitāla pieaugumu no citu aktīvu atsavināšanas. Savukārt, ja par taksācijas gadu aprēķinātais kapitāla pieaugums vai tā summa ir negatīva, zaudējumus nevar segt no nākamo taksācijas gadu kapitāla pieauguma vai cita taksācijas gada ienākuma.

Ieguldījumu kontam ir šādas priekšrocības:

- nav jā sagatavo ceturkšņa atskaites un jāveic analīze un aprēķini par visu taksācijas gadu kopā;
- šos aprēķinus veiks banka (ja tā ir vietējā banka), sniedzot ieguldījumu konta izrakstu, kurā būs aprēķināts ar nodokli apliekamais ienākums no ieguldījumu konta (skat. [MK noteikumu Nr.899](#) 4.⁶pielikumu "Likuma [17.panta](#) 11.⁵daļas 3.punkta piemērošanas piemēri");
- ja radīsies zaudējumi no veiktajām finanšu operācijām, faktiski tos ņems vērā arī nākamajos taksācijas periodos (atšķirībā no parastā režīma, kurā zaudējumus var izmantot tikai pašreizējā gadā);
- zaudējumus no finanšu instrumentu tirdzniecības var segt ar citiem ienākumiem no kapitāla (atšķirībā no parastā režīma, kurā ienākumi no kapitāla jādeklarē katru gadu);
- visbeidzot, finanšu instrumentu tirdzniecībā, izmantojot ieguldījumu kontu, nodokļa samaksas brīdis ir pārcelts līdz faktiskajam naudas saņemšanas brīdim, turklāt tikai tad, kad no konta izmaksāto līdzekļu apmērs pārsniedz iemaksāto līdzekļu summu (tātad atlikts uz vēlāku laiku vai neiestājas), tāpēc šādiem darījumiem rodas lielākas peļņas iespējas.

Piemērs

Persona 2018.gadā finanšu instrumentos iegulda 1000 EUR. Turpmāk viņa veic darījumus ar finanšu instrumentiem (pērk, pārdod), tādējādi turpmākajos gados rodas peļņa vai zaudējumi (skat. tabulu). 2021.gada beigās persona izņem no konta visu pieejamo naudu.

Persona konkrētajā piemērā vispār nav maksājusi nodokli, jo 4 gadu kopējais rezultāts no finanšu instrumentu tirdzniecības ir zaudējumi. Tā ir ieguldījumu konta priekšrocība, salīdzinot ar parasto režīmu. Tādējādi, izmantojot ieguldījumu kontu, iespējams nopelnīt vairāk un maksāt mazākas nodokļu summas.

Darījumi ar finanšu instrumentiem – parastā un ieguldījumu konta režīma salīdzinājums

		Parastais režīms	Ieguldījumu konts
2018.gads	Ieguldījumi finanšu instrumentos, EUR	1000	1000
	Darījumu kopējais ienesīgums gadā	20%	20%
	Peļņa / zaudējumi gada laikā, EUR	200	200
	No konta izmaksātā summa, EUR	0	0
	Faktiski maksājamais IIN 20%, EUR	40	0
2019.gads	Ieguldījumu konta atlikums, EUR	1160	1200
	Darījumu kopējais ienesīgums gadā	10%	10%
	Peļņa / zaudējumi gada laikā, EUR	116	120
	No konta izmaksātā summa, EUR	0	0
	Faktiski maksājamais IIN 20%, EUR	23,2	0
2020.gads	Ieguldījumu konta atlikums, EUR	1252,8	1320
	Darījumu kopējais ienesīgums gadā	-40%	-40%
	Peļņa / zaudējumi gada laikā, EUR	-501,12	-528
	No konta izmaksātā summa, EUR	0	0
	Faktiski maksājamais IIN 20%, EUR	0	0
2021.gads	Ieguldījumu konta atlikums, EUR	751,68	792
	Darījumu kopējais ienesīgums gadā	10%	10%

Peļņa / zaudējumi gada laikā, EUR	75,17	79
No konta izmaksātā summa, EUR	0	871
Faktiski maksājams IIN 20%, EUR	15,03	0
Pieejamie līdzekļi kontā, EUR	826,85	871
Kopējā peļņa / zaudējumi, EUR	-109,95	-129
Samaksātais IIN, EUR	78,23	0